EUROOPA KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 8.3.2011
KOM(2011) 200 lõplik

ÜHISTEATIS
EUROOPA ÜLEMKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

PARTNERLUS VAHEMERE LÕUNAPIIRKONNAGA DEMOKRAATIA JA ÜHISE HEAOLU NIMEL

ÜHISTEATIS
EUROOPA ÜLEMKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

PARTNERLUS VAHEMERE LÕUNAPIIRKONNAGA DEMOKRAATIA JA ÜHISE HEAOLU NIMEL

SISSEJUHATUS

Meie lõunapoolsetes naaberriikides aset leidvad sündmused on ajaloolise tähtsusega. Sündmused annavad tunnistust ulatuslikust üleminekuprotsessist ning neil saab olema pikaajaline mõju mitte üksnes piirkonna elanikele ja riikidele, vaid ka ülejäänud maailmale ja eelkõige ELile. Käimasolevad muutused kätkevad lootust piirkonna elanike elujärje parandamise suhtes ning inimõiguste suurema austamise, pluralismi, õigusriigi ja sotsiaalse õigluse suhtes, mis on meie kõigi ühised universaalsed väärtused. Tee täieliku demokraatia poole ei ole kunagi kerge ning üleminekutega seonduvad ohud ja ebakindlus. Raskustest hoolimata peab EL langetama selge ja strateegilise valiku toetada püüdlust põhimõtete ja väärtuste poole, mida ta ise kõrgelt hindab. Neil põhjustel ei tohi EL jääda pelgalt passiivseks pealtvaatajaks. EL peab täielikult toetama naaberriikide elanike soovi kasutada samu vabadusi, mida meie peame oma õiguseks. Euroopa riikidel on demokraatiale ülemineku vallas oma kogemused. Euroopa Liidul on pikaaegsed kogemused autokraatlikult režiimilt demokraatlikule režiimile üleminevate riikide toetamisel esmalt Lõuna-Euroopas ning hiljem Kesk- ja Ida-Euroopas. Austades peamiselt riigisiseseid üleminekuprotsesse, on meil kohustus pakkuda oma ekspertteadmisi valitsuste, Euroopa institutsioonide (Euroopa Komisjon ja Euroopa Parlament), kohalike ja piirkondlike ametiasutuste, erakondade, sihtasutuste, ametiühingute ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vallas. Demokraatliku, stabiilse, jõuka ja rahuliku Vahemere lõunapiirkonna vastu eksisteerib ühine huvi.

Me leiame, et aeg on küps teha kvalitatiivne samm ELi ja selle lõunapoolsete naaberriikide suhete arendamise suunas. Uue strateegia vaieldamatuks vundamendiks peaks olema ühine pühendumus ühistele väärtustele. Viimastel nädalatel väljendatud nõudmisi poliitilise osaluse, eneseväärikuse, vabaduse ja tööhõivevõimaluste järele saab täita üksnes kiiremate ja ambitsioonikamate poliitiliste ja majandusreformidega. EL on valmis toetama kõiki oma lõunapoolseid naaberriike, kes on suutelised käivitama selliseid reforme strateegia „**Partnerlus demokraatia ja ühise heaolu nimel**" kaudu ning kellel on selleks tahet. Ühiselt tuleb olla pühendunud demokraatiale, inimõigustele, sotsiaalsele õiglusele, heale valitsemistavale ja õigusriigi põhimõtetele. Partnerlus peab põhinema selgetele edusammudele kõnealustes valdkondades. Järgitav **lähenemisviis** peab olema **diferentseeritud**. Kui mõned ühisjooned kõrvale jätta, siis ei ole ükski piirkonna riik samasugune, seega peab strateegia vastama iga riigi eripärale.

„Partnerlus demokraatia ja ühise heaolu nimel” peaks rajanema järgmisel kolmel põhimõttel:

- demokraatlikud muutused ja institutsioonide ülesehitamine, pöörates erilist tähelepanu põhivabadustele, põhiseaduslikele reformidele, kohtusüsteemi reformile ja korruptsioonivastasele võitlusele;
- tugevam partnerlus elanikega, pannes suurt rõhku kodanikuühiskonna toetamisele ning vahetusvõimaluste ja inimestevaheliste kontaktide tõhustamisele, suunitlusega eelkõige noortele;
- jätkusuutlik ja kaasav kasv ning majandusareng, toetades eelkõige väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd), kutse- ja täiendusõpet, tervishoiu- ja haridussüsteemide edendamist ning vaesemate piirkondade arendamist.

Käesolevas teatises selgitatakse, milliseid meetmeid EL on võtnud seoses Põhja-Aafrika hiljutiste sündmuste lühiajaliste tagajärgedega. Seejärel täpsustatakse pikemaajalist strateegiat piirkonnas väljendatud suurte lootuste elluviimiseks. Strateegia väljatöötamisel ei võeta arvesse üksnes partnerriikide valitsuste toetusetaotlusi, vaid kuulatakse ka kodanikuühiskonna väljendatud nõudmisi.

Vahemere lõunapiirkonna põhjalikult muutuv poliitiline maastik tingib ELi kõnealuse piirkonna strateegia ümberkorraldamise: aluspõhimõtted, diferentseerimine, tingimuslikkus ja meie ühiskondade partnerlus on osa Euroopa naabruspoliitika käimasolevast läbivaatamisest ning sellekohane ühisteatis avaldatakse aprillis.

1. ELI VAHETU REAGEERING

- Humanitaarabi (30 miljonit eurot)
- Konsulaarkoostöö ja evakueerimise hõlbustamine
- Frontexi ühisoperatsioonid
- Toetumine 25 miljoni euro ulatuses ELi välispiirifondile ja Euroopa Pagulasfondile
- Asepresidendi ja kõrge esindaja visiidid Tuneesiasse ja Egiptusesse; rahvusvaheline koordineerimiskoosolek Brüsselis
- Demokraatiale ülemineku toetamine

Esmatähtis on olnud lahendada kiirelt ja tõhusalt lõunapoolsete naaberriikide muutuva olukorra tekitatud pakilised probleemid ning käsitleda ja ennetada edasise verevalamise ja raskustega seotud ohte.

Komisjon on **humanitaarabina** eraldanud 30 miljonit eurot, et rahuldada kõige vahetumad humanitaarvajadused Liibüas ning aidata ümberasustatud inimesi Tuneesia ja Egiptuse piiril. Eraldatud abiga varustame inimesi toidu ja meditsiinilise abiga, pakume neile peavarju ja muud vajalikku. Kohapeal tegutsevad komisjoni eksperdid ning käimas on situatsiooniplaneerimine, et tagada kiire reageerimine olukorra edasise halvenemise korral.

Olukord nõuab tähelepanelikku jälgimist, kuna varitseb oht, et humanitaarkriis võib kanduda üle naaberriikidesse, sest Liibüast põgenetakse nii Magribi riikidesse kui ka Sahara-tagusesse Aafrikasse. Komisjon suurendab rahalist toetust, kui kohapealne olukord seda nõuab, ning me julgustame ELi liikmesriike jätkama samalaadset tegevust.

Tihe konsulaarkoostöö jätkub kõigi liikmesriikide ja ELi vahel ning aktiveeritud on ELi asjakohased mehhanismid, sealhulgas Euroopa välisteenistuse vaatluskeskus, et võimaldada kiiret teabevahetust ja ressursside tõhusaimat kasutust. 23. veebruaril aktiveeriti ELi kodanikukaitse mehhanism, et hõlbustada ELi kodanike evakueerimist õhu- ja mereteede kaudu. Selliseid üldisi jõupingutusi on toetanud ELi sõjaline staap. Komisjon teeb koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega (ÜRO pagulaste ülemvolinik, Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon), aitamaks Liibüast lahkuda soovijatel tagasi oma koduriiki jõuda. Kaaluda võib ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) vahendite võimalikku kasutust lühiajaliste meetmete tugevdamiseks.

Komisjon on mobiliseerinud oma vahendid, et toetada Itaaliat ja vajaduse korral teisi liikmesriike, juhul kui peaks toimuma rändajate massiline sissevool Põhja-Aafrikast. Kõnealused vahendid hõlmavad nii operatiivmeetmeid kui ka rahalist abi. 20. veebruaril käivitati **Frontexi** ühisoperatsioon HERMES, kuhu on kaasatud mitme liikmesriigi vahendid ja eksperdid. Vajaduse korral saab Frontexi operatsioone tugevdada, et võimalike uute sissevooludega tegeleda. Komisjon on valmis mobiliseerima 25 miljoni euro ulatuses rahalisi vahendeid sellistest fondidest nagu Välispiirifond ja Euroopa Pagulasfond.

Tuneesiale eraldati demokraatiale üleminekuks ning vaesunud sisemaapiirkondade abistamiseks 17 miljoni euro ulatuses vahetut ja lühiajalist abi. See hõlmab toetust asjakohase õigusraamistiku loomiseks eesmärgiga korraldada **valimised** ning toetust ELi vaatlusmissioonile, toetamaks põhiseaduse reformimise ja valimiste komisjoni tööd. Abipakett hõlmab ka lisatoetust kodanikuühiskonnale. Demokraatlikke reforme toetatakse täiendavalt stabiliseerimisvahendi kaudu. Oma Tuneesia ja Egiptuse visiitide järel kutsus kõrge esindaja ja asepresident 23. veebruaril kokku rahvusvahelise koosoleku, mis andis võimaluse vahetada peamiste partneritega ja suurte rahvusvaheliste finantseerimisasutustega mõtteid piirkonnas toimuva üle. Kohtumisel kinnitati, et rahvusvahelise üldsuse jõupingutused peavad olema tihedalt kooskõlastatud ning seostuma tuneeslaste ja egiptlaste endi prioriteetidega ja neist lähtuma.

Egiptuse puhul oleks toetuspaketi väljakuulutamine enneaegne, seni kuni ametiasutused on valmis abi taotlema ning määrama kindlaks oma esmavajadused. EL on valmis toetuse mobiliseerimiseks kõnealuste prioriteetide kohaselt siis, kui kohalikud ametiasutused selleks valmis on.

Liibüas on EL mõistnud teravalt hukka Gaddafi režiimi toimepandud teod. EL peatas koheselt läbirääkimised ELi-Liibüa raamkokkuleppe üle ja kogu tehnilise koostöö. Lisaks ÜRO sanktsioonidele võttis EL 28. veebruaril vastu täiendavad piirangud, nagu näiteks embargo kehtestamine varustuse suhtes, mida võidakse kasutada siserepressioonideks, ning reisipiirangute ja varade külmutamisega seoses loetelu koostamine isikute ja üksuste kohta, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid. Ettepanekud on tehtud täiendavate meetmete kohta.

2. ELI STRATEEGIA KOHANDAMINE

- ELi naabruspoliitika läbivaatamine ja kohandamine
- Liikumine edasiarendatud staatuse saavutamise suunas seoses assotsieerimislepingutega
- Poliitilise dialoogi tõhustamine

ELi reageering piirkonnas asetleidvatele muutustele peab olema fokuseeritum, uuenduslikum ja ambitsioonikam ning tegelema elanike vajaduste ja tegeliku olukorraga. Poliitilised ja majandusreformid peavad toimuma käsikäes ning aitama tagada poliitilised õigused ja vabadused, vastutuse ja osaluse. EL peaks olema valmis suurendama oma toetust riikidele, kes on valmis töötama sellise ühise tegevuskava raames, kuid samas ka nende toetamisest loobuma, kui riigid oma tegevuskavast kõrvale kalduvad.

Uus strateegia „**Partnerlus demokraatia ja ühise heaolu nimel**" kujutab endast olulist muutust ELi suhetes partneritega, kes võtavad endale kohustuse viia läbi konkreetsed ja mõõdetavad reformid. Tegemist on **stiimulipõhise metoodikaga,** mille aluseks on diferentseeritum lähenemine, kus osutatav toetus oleneks tehtud edusammudest: need, kes liiguvad reformidega kaugemale ja kiiremini, saaksid loota ka ELi suuremale toetusele. Nende toetus, kes kokkulepitud reformikavadega venitavad või neid kärbivad, jagatakse ümber või suunatakse ümber.

Tihedam poliitiline koostöö tähendab täpsemalt liikumist inimõiguste ja valitsemistava kõrgemate standardite suunas, võttes aluseks minimaalsed võrdlusalused, mille põhjal hinnatakse saavutatud tulemusi. **Partnerluse eeltingimuseks peaks olema kohustus korraldada vajalikul määral jälgitud, vabad ja õiglased valimised.** See tähendab ka tihedamat koostööd ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames ning seda, et rahvusvahelistel foorumitel võetaks rohkem ühismeetmeid ühist huvi pakkuvates küsimustes. EL toetab jätkuvalt pühendunult vaidluste rahumeelset lahendamist piirkonna riikides ja nende vahel. Partnerlust peaks toetama tõhustatud poliitiline dialoog. EL tõhustab kahepoolset poliitilist dialoogi kõigil tasanditel niipea, kui kohalikud tingimused seda võimaldavad, pöörates erilist tähelepanu inimõigustele ja poliitilisele vastutusele.

Vajalikke reforme elluviivad partnerriigid võivad loota **läbirääkimiste jätkumist** assotsieerimislepingute üle, et saavutada edasiarendatud staatus, mis võimaldab märkimisväärselt tugevdada poliitilist dialoogi ning sidemeid partnerriigi ja ELi institutsioonide vahel. See hõlmab aktiivsemat kaasatust liikuvusse ja ELi turule pääsemise parandamist.

3. DEMOKRAATIA JA INSTITUTSIOONIDE ÜLESEHITAMINE

- Kodanikuühiskonna toetuse laiendamine
- Kodanikuühiskonna naabrusrahastu loomine
- Sotsiaalse dialoogi foorumi toetamine

EL on valmis toetama demokraatlikke ja põhiseaduslikke reforme. Selles kontekstis on iseäranis olulised kohtusüsteemi reform, läbipaistvuse suurendamine ja korruptsioonivastane võitlus, seda nii välismaiste ja kohalike majandusinvesteeringute edendamiseks kui ka selleks,

et näidata elanikele silmaga nähtavaid muutusi nende igapäevaelus. Suutlikkuse arendamise toetamiseks oleme valmis tegema oma ekspertteadmised kättesaadavaks eelkõige selliste vahendite nagu mestimine ja TAIEX kaudu, seejuures tuleks eriliselt rõhku panna valitsusinstitutsioonide tugevdamisele, sest viimased saavad tagada muutuste elluviimise ka piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Kasutame täiel määral ka oma kogemusi valimisabi alal, et toetada valimisprotsesse Tuneesias ja ametiasutuste palvel ka Egiptuses.

Elujõuline **kodanikuühiskond** saab kaasa aidata inimõiguste kaitsele, demokraatia tugevdamisele ja hea valitsemistava kujunemisele, mängides olulist rolli valitsuse liialduste kontrollis. Paljud valitsusvälised ja kodanikuühiskonna organisatsioonid saavad anda vajalikku toetust reformidele ja olla kaasatud kodanikele olulistesse mureküsimustesse, nagu inimõigused, keskkond, sotsiaalne ja majanduslik areng. See on valdkond, kus me peaksime püüdma maksimeerida liikmesriikide kiirkorras antavat toetust platvormi loomiseks kodanikuühiskonnale, poliitilistele partneritele, ameti- ja kutseühingutele. Platvormi saaks luua ELi rahaliste vahenditega ning ELi poliitiliste partnerite, ametiühingute, fondide ja asjaomaste vabaühenduste toel. Naiste osa piirkonna muutustes on olnud suur ja ELi tulevase toetuse puhul on soolistel aspektidel kanda oluline roll.

Euroopa naabruspoliitika aprillis toimuva läbivaatamise käigus esitatakse ettepanekuid naaberriikide kodanikuühiskonna organisatsioonidele antava ELi toetuse tugevdamiseks. See saab hõlmama just kodanikuühiskonnale suunatud toetust (**kodanikuühiskonna naabrusrahastu**), mille eesmärk on arendada kodanikuühiskonna organisatsioonide nõustamissuutlikkust ning suurendada nende oskusi teostada järelevalvet reformide üle ja osaleda tõhusalt poliitilistes dialoogides.

Sotsiaalne dialoog ametiühingute ja tööandjate vahel on olulisel kohal reformide elluviimisel. Tekivad uued ametiühingud ja tööandjate ühingud. See omakorda loob võimaluse tõhusama sotsiaalse dialoogi jaoks. Seda peaks toetama ka Vahemere piirkonna sotsiaalse dialoogi foorum, mis lihtsustab Vahemere-äärsete sotsiaalpartnerite kogemustevahetust kesksetes tööhõive- ja sotsiaalküsimustes ning toetab suutlikkuse suurendamist.

EL toetab juba avaliku halduse reformi, mille eesmärk on põhiliste poliitiliste protsesside tõhustamine ja tugevdamine, eelarve koostamine ning suutlikkus tagada kohalik rahastamine tõhusa, õiglase ja jätkusuutliku maksusüsteemi ja halduse abil. Et paremini toetada võitlust korruptsiooni ja ebaseadluslike rahavoogude vastu ning parandada usaldusväärset finantsjuhtimist, peaksid need programmid olema suunatud avaliku halduse läbipaistvuse ja vastutuse suurendamisele.

4. LIIKUVUSEGA SEOTUD PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

- Liikuvuspartnerluste sõlmimine
- Kohaliku Schengeni koostöö tugevdamine
- ELi viisaeeskirja täienduste kasutamine

Inimestevahelised kontaktid on olulised nii vastastikuse mõistmise kui ka ärisuhete edendamiseks, need toovad kasu kogu Vahemere piirkonna kultuurilisele ja majanduslikule arengule ja rändajate lõimimisele ELis.

Vahemere riikide **suutlikkuse arendamine** piiride/rände/varjupaiga valdkonnas ja tõhusam õiguskaitsealane koostöö on võtmetähtsusega kogu Vahemere piirkonna julgeolekuolukorra parandamiseks.

Partnerriikidega tuleks käivitada **liikuvuspartnerlused**. Nende eesmärk on luua ulatuslik raamistik, et tagada ELi ja kolmandate riikide vahel toimuva inimeste liikumise edukas juhtimine. Partnerlused hõlmavad selliseid algatusi nagu viisalepingud ja seadusliku sisserände kord, (majandus)rände õigusraamistikud, suutlikkuse arendamine toimetulekuks rahaülekannetega ning tööjõunõudluse ja -vajaduste tulemuslik rahuldamine, tagasipöördumise ja taasintegreerumise programmid, varjupaigasüsteemide ajakohastamine ELi nõuetele vastavaks jne. Vastutasuks suurendatud liikuvuse eest peavad partnerid olema valmis arendama suutlikkust ja andma asjakohaseid rahalisi toetusi, mis on suunatud piirihaldusele, ebaseadusliku rände ja inimkaubanduse ärahoidmisele ja nendega võitlemisele, sealhulgas tõhusama mereseire kaudu, ebaseaduslike rändajate tagasisaatmisele (tagasisaatmise kord ja tagasivõtulepingud) ning sellele, et edendada õiguskaitseasutuste suutlikkust ja võimet võidelda tõhusalt piiriülese organiseeritud kuritegevusega ja korruptsiooniga.

Lühiajalises perspektiivis teeb komisjon liikmesriikidega koostööd **seaduslikku rännet käsitlevate õigusaktide ja viisapoliitika** alal, et suurendada eelkõige tudengite, teadlaste ja ettevõtjate liikuvust. Koostööd kohaliku Schengeni koostöö raames tuleb parandada ning täies ulatuses tuleb ära kasutada viisataotlejatele ELi viisaeeskirjas ette nähtud praktilised täiustused ja paindlikkus, sealhulgas väljastada heausksetele reisijatele ja erirühmadele (nt tudengid, teadlased ja ettevõtjad) mitmekordseid viisasid. Tuleks ette näha läbirääkimised Vahemere lõunapiirkonna riikidega lühiajaliste viisade väljastamise lihtsustamise lepingute vallas, mis peaksid toimuma diferentseeritud ja tõenditel põhineva strateegia alusel. Vajaduse korral antakse rahalist toetust. **Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles kiiresti vastu võtma kolmandate riikide hooajatöötajaid ning ettevõttesiseselt ümberpaigutatavaid töötajaid käsitlevaid direktiive, mis aitavad samuti tõhustada liikumist ELi.**

Pikemas perspektiivis võib viisalihtsustuslepingute ja tagasivõtulepingute tõhusa rakendamise korral kaaluda iga konkreetse partnerriigi puhul järkjärgulist üleminekut viisavabadusele, võttes arvesse üldisi suhteid asjaomase partnerriigiga ning eeldusel, et täidetud on hästi juhitud ja turvalise liikuvuse tingimused.

5. KAASAVA MAJANDUSARENGU EDENDAMINE

- Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) edendamine ning töökohtade loomine
- Liikmesriikidega kokkuleppe saavutamine, et suurendada Euroopa Investeerimispanga (EIP) laene ühe miljardi euro võrra
- Koostöö muude osanikega selle nimel, et laiendada Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) mandaati piirkonna riikidele
- Töökohtade loomise ja koolituse edendamine

Mitmes Vahemere lõunapiirkonna riigis toimunud rahutused on otseselt seotud majanduslike nõrkustega. Mitme riigi majandust iseloomustab vara ebaühtlane jaotumine, puudulikud sotsiaalsed ja majandusreformid, väheste uute töökohtade loomine, nõrk haridus- ja koolitussüsteem, mis ei taga tööturul vajalikke oskusi, ning vähene piirkondlik kaubandusintegratsioon.

Piirkonna riigid peavad oma majanduse taaselustama, et tagada jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv, vaesemate piirkondade areng ja töökohtade loomine. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEd) on töökohtade loomisel keskne roll. Kasvuks vajavad nad kindlat regulatiivset raamistikku, mis soodustab nii ettevõtte kui ka ettevõtluse arengut. EL on valmis pakkuma oma toetust poliitilise dialoogi ja koostöö kaudu, mida tehakse ELi ja Vahemere piirkonna riikide töökava raames. Neid meetmeid peaks toetama tööhõive- ja sotsiaalpoliitika, kaasa arvatud asjakohased koolitused ja arvestamine tööturu vajadustega, sotsiaalne dialoog, sotsiaalhoolekande süsteemid ning mitteametliku sektori ümberkujundamine.

Neid jõupingutusi saavad toetada ka rahvusvahelised finantseerimisasutused. Rahalised vahendid võiksid pärineda EIP-lt ja ELi-väliste osanike nõusolekul ka EBRD-lt. EIP on piirkonnas tegutsenud üle 30 aasta, pangatoiminguid viiakse ellu Euroopa – Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu (FEMIP) raames. FEMIP tegutseb Vahemere lõunapiirkonna üheksas riigis, olles keskendunud eelkõige taristusse ja erasektorisse tehtavatele investeeringutele. Lisaks sellele, et kiirendatakse praegu ettevalmistamisel olevate projektide rakendamist ja heakskiitmist, saaks EIP eraldada järgneva kolme aasta jooksul Vahemere piirkonnale ligikaudu 6 miljardit eurot, **kui nõukogu kiidab heaks täiendava**, 1 miljardi euro suuruse **laenuportfelli**, millekohase ettepaneku Euroopa Parlament äsja tegi. **Komisjon toetab laenude andmise volituse suurendamist ja kutsub nõukogu üles saavutama volituse suurendamise vallas kiiresti kokkulepe.**

Samuti kutsutakse nõukogu üles võtma vastu komisjoni 2008. aasta maikuus esitatud ettepanek EIP tagasimaksete kohta. See võimaldaks EIP-l ja muudel finantsvahendajatel FEMIPi raames reinvesteerida varasematest tehingutest tagasimakstud vahendid erasektorisse. Lähitulevikus võiks sellise süsteemiga tekkida ligikaudu 120 miljonit eurot ja aastaks 2013 kuni 200 miljonit eurot.

EBRD ei tegutse praegu Vahemere lõunapiirkonnas, kuid ta võiks oma tegevust laiendada, kui panga põhikirja muudetaks. Kõigi osanike heakskiidul võimaldaks see lõpuks saavutada EBRD omavahenditega panga aastaseks äritegevuse mahuks esialgu ligikaudu üks miljard eurot. **Komisjon toetab EBRD tegevuse laiendamist ja kutsub ELi liikmesriike ja muid valitsustest osanikke üles seda koheselt toetama.**

Neid algatusi ei viida ellu teistele panga tegevusvaldkonda kuuluvatele riikidele (näiteks idapoolsetele naabritele) laenude andmise arvelt.

6. KAUBANDUSE JA INVESTEERINGUTE MAKSIMAALSE MÕJU TAGAMINE

- Euroopa – Vahemere piirkonna sooduspäritolureeglite vastuvõtmine
- Põllumajandus- ja kalandustoodete kokkulepete kiire heakskiitmine
- Teenuskaubanduse läbirääkimiste kiirendamine
- Läbirääkimised laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade üle

Kaubandus ja investeeringud on kasvu mootoriks ja aitavad vähendada vaesust. Nad toovad inimesed kokku, tugevdades rahvastevahelisi sidemeid ja poliitilist stabiilsust. Kuid selleks, et kaubandus ja välismaised otseinvesteeringud saavutaksid oma potentsiaali, tuleb need istutada

tugevasse ettevõtluskeskkonda, mis omakorda eeldab õigusriigi põhimõtete ja kohtusüsteemi tugevdamist, korruptsioonivastast võitlust ja haldusmenetluste läbivaatust.

Piirkonnas asuvad riigid on ELiga sõlmitud kaubandus- ja investeerimissuhete poolest eri arenguetappides. Osad (Tuneesia, Maroko, Egiptus, Jordaania) on suhteliselt hästi arenenud, teised (Süüria, Alžeeria, Liibüa) palju vähem. ELil on vabakaubanduslepingud sõlmitud kogu piirkonnaga, kui välja arvata Süüria ja Liibüa. Kõnealuste lepingutega tagatakse tööstustoodete vaba turulepääs. EL on hiljuti ajakohastanud põllumajandus- ja kalandustoodete soodustingimustel turulepääsu, eelkõige Egiptuse ja Jordaaniaga, ning mitmed muud valdkonna lepingud on läbirääkimis- või kinnitusfaasis, näiteks Marokoga. Marokoga on ka arutatud teenuste liberaliseerimist, kuid peamiseks komistuskiviks on siin tööjõu liikuvuse küsimus.

Kaubanduse ja investeeringute toetamisele suunatud ELi meetmed tuleks kavandada vastavalt iga riigi olukorrale, arvestades nii reformide kiirust ja ulatust üldiselt kui ka piirkonna praeguse olukorra muutlikkust.

Lühiajalises kuni keskmise pikkusega perspektiivis võiks EL seada endale järgmised eesmärgid:

- kiirendada kaubanduse liberaliseerimise lepingute sõlmimist ja ELi poolt heaks kiitmist, eelkõige põllumajandus- ja kalandustoodete vallas Tuneesia ja Marokoga;
- algatada läbirääkimised tööstustoodete vastavushindamise ja tunnustamise lepingute üle;
- kiirendada käimasolevaid kahepoolseid läbirääkimisi teenuskaubanduse liberaliseerimise üle (sealhulgas viisade saamise lihtsustamine konkreetsete elukutsete rühmadele);
- sõlmida 2011. aastal ühtne **Euroopa – Vahemere piirkonna sooduspäritolureeglite piirkondlik konventsioon.** Sellega peaks kaasnema sooduspäritolureeglite kiire ülevaatamine. Kõnealuste reformide lähtepunktiks on hiljuti GSP-süsteemi soodustuste saajate suhtes kehtestatud kord. **Komisjon kutsub nõukogu üles võtma pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga viivitamatult vastu menetluses olevad ettepanekud ühtse piirkondliku konventsiooni kohta.**

Keskmise pikkusega ja pikas perspektiivis on nii piirkondlikel kui ka kahepoolsetel aruteludel Vahemere lõunapiirkonna partneritega lepitud kokku ühises eesmärgis, milleks on laiaulatuslike ja põhjalike vabakaubanduspiirkondade loomine, võttes aluseks praegused Euroopa – Vahemere piirkonna assotsieerimislepingud ning Euroopa naabruspoliitika tegevuskavad. Need peaksid moodustama osa laiamast paketist demokraatlike ja majandusreformide toetamiseks. Läbirääkimisi tuleks alustada riikidega, kes on ilmselgelt sellises poliitilises ja majanduslikus üleminekuprotsessis. Kõnealused lepingud ei kaotaks üksnes imporditollimakse, vaid edendaksid ka järk-järgult Vahemere lõunapiirkonna partnerite majanduste ja ELi ühtse turu tihedamat lõimumist ning hõlmaksid selliseid meetmeid nagu õigusnormide lähendamine. Esmatähtsaks tuleks seada meetmed sellistes valdkondades nagu konkurentsipoliitika, riigihanked, investeeringute kaitse, sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed.

7. VALDKONDLIKU KOOSTÖÖ TÕHUSTAMINE

- Luua ELi – Vahemere lõunapiirkonna energiaühendus
- Käivitada põllumajanduse ja maaelu arengu toetusprogramm

- Suurendada osalust haridusprogrammides
- Arendada Internetti ja muid kommunikatsioonitehnoloogiaid

Vahemere lõunapiirkond on ELi jaoks strateegilise tähtsusega mõnest riigist lähtuva **gaasi- ja naftavarustuse kindluse**, aga laiemalt ka piirkonnast ja kaugemalt pärit transiidi seisukohast. Võib näha konkreetset potentsiaali ELi – Vahemere piirkonna partnerluse arendamisel taastuvenergia, eelkõige päikese- ja tuuleenergia tootmisel ja haldamisel ning energiavarustuse kindluse tagamise ühise lähenemisviisi evimisel. Uusi partnerlusvõimalusi võiksid pakkuda ELi CO_2-heite vähendamise 2050. aasta strateegiaga kooskõlas olevad ühised investeeringud taastuvenergeetikasse, tingimusel et elektrienergia impordiks luuakse õige turuperspektiiv.

Soovitatav on luua tõsiseltvõetav perspektiiv Vahemere lõunapiirkonna diferentseeritud ja järkjärgulise lähenemisviisi alusel ELi-sisesesse energiaturgu integreerimiseks. Keskmise pikkusega kuni pikas perspektiivis tähendaks see teatava ELi – Vahemere lõunapiirkonna energiaühenduse loomist, alustades Magribi riikidega ja võib-olla järkjärgult laienedes Mašriki riikidesse. Laiendades ELi ida- ja kagunaabritega sõlmitud energiaühenduse lepingut või tuginedes selle rakendamisest saadud kogemusele, peaks kõnealune ühendus hõlmama ELi energeetikaalaste õigusaktide vastavaid osi, et edendada Vahemere lõunapiirkonna partnerite energiapoliitika tegelikku ja usaldusväärset lähendamist ELi poliitikale.

Piirkonnas rakendatavate ELi meetmete tulipunktis peaks olema **haridus**. Demokraatia edendamisel ja kvalifitseeritud tööjõu kindlustamisel on võtmetähtsusega võitlus kirjaoskamatuse kõrge tasemega, et aidata kaasa Vahemere lõunapiirkonna majanduse moderniseerimisele. Ülikoolidevaheline liikuvus on suure väärtusega ja Vahemere lõunapiirkonna üliõpilasi tuleks ulatuslikumalt kaasata Erasmus Munduse, Euroopa – Vahemere piirkonna noorteprogrammi ja Tempuse programmidesse. Ka kutseharidusel ja -koolitusel on tähtis roll võitlemisel piirkondlike erinevustega. See peaks hõlmama tervikliku kutseharidus- ja kutsekoolituspoliitika peamiste strateegiliste komponentide kindlaksmääramist, korraldades selleks riiklikke arutelusid põhiliste sidusrühmadega. Toetada tuleks ka mõttevahetusi töötute oskuste parandamise programmide parima tava teemal.

Turism on mitme Vahemere lõunapiirkonna riigi SKP põhikomponent. EL peaks laiendama Euroopa turismi tippsihtkohtadega (EDEN) seotud projekte, edendama säästvat turismi ja Calypso projekti ning hooajavälist turismi nendesse riikidesse. **Kultuurilise mitmekesisuse** kaitse ja edendamine on oluline ning EL kavatseb Vahemere lõunapiirkonnas elluviidavaid kultuuriprojekte edasi arendada.

Vahemere lõunapiirkonna hiljutised sündmused ja tõusvad toiduhinnad on juhtinud tähelepanu kiireloomulisusele, millega EL peaks aitama oma partnerriike nende **põllumajandussektori** tõhususe ja tootlikkuse parandamisel ning toiduainetega kindlustatuse tagamisel. Komisjon võiks maaelu arengut toetada uue algatuse, **Euroopa põllumajanduse ja maaelu arengu naabrusrahastuga.** Programm tugineks ELi maapiirkondade arendamise parimale tavale. Rahastu raames kombineeritaks investeerimistoetusi ja haldussuutlikkuse arendamist, et soodustada ELi kvaliteedi- ja toiduohutusstandarditele vastava põllumajandustootmise moderniseerimist. Rahastu võiks välja töötada tihedas koostöös ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni, Maailmapanga ja võib-olla ka Euroopa Investeerimispangaga.

Transpordi valdkonna koostöös tuleks Euroopa-Vahemere lennunduspiirkonna loomiseks keskenduda lennuliikluse korraldamise ajakohastamisele ning lennuohutuse ja

lennundusjulgestuse parandamisele. See hõlmab Euroopa Geostatsionaarne Navigatsioonilisasüsteem (EGNOS) laiendamist Vahamere piirkonna partneritele. Vahemere piirkonna merestrateegia rakendamisel Vahemere piirkonna partneritega tehtav koostöö peaks suurendama mereohutust, turvalisust ja seiret.

Lisaks satelliitlevile aitas Vahemeremaade ülestõusude lainele suuresti kaasa **elektrooniliste kommunikatsioonitehnoloogiate** kasutamine. Mobiiltelefonide ja meitlate ulatuslik kasutamine näitas infoühiskonna vahendite ja tehnoloogiate tähtsust teabeleviku seisukohast. Osaliselt piiratud teabeleviga riikides võivad sellised vahendid väljendusvabaduse edendamise kaudu oluliselt kaasa aidata ühiskonna demokratiseerumisele ja avaliku arvamuse loomisele.
Kuigi mõningaid regulatiivseid reforme on ellu viidud, on paljude Vahemere lõunapiirkonna riikide õigusruum veel liiga vähe arenenud selleks, et kasutada täiel määral ära info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektori kasvu- ja tootmispotentsiaali. Peamised lahendust ootavad otsustavad probleemid on tõeliselt avatud turgude loomine (mis jäävad sageli kvaasimonopolideks), sõltumatute reguleerivate asutuste loomine, võrdsete võimaluste ja konkurentsitingimuste loomine turuosalistele, spektri tõhus haldamine ning kasutajate eraelu puutumatuse ja turvalisuse kaitsmine.

Demokraatia edendamise alustalaks on ka interneti ja muude elektrooniliste kommunikatsioonitehnoloogiate turvalisuse, stabiilsuse ja vastupidavuse tagamine. Oluline on vältida olukordi, kus kodanikel takistatakse meelevaldselt selliste vahendite kasutamist. Arvestades elektrooniliste kommunikatsioonitehnoloogiate, sealhulgas interneti piiriülest ja omavahelist seotust, võib ühepoolne kodumaine sekkumine avaldada tõsist mõju maailma ülejäänud osadele. Komisjon töötab välja vahendid, mis võimaldavad ELil asjakohastel juhtudel aidata kodanikuühiskonna organisatsioonidel ja kodanikel endil sellist meelevaldset sekkumist vältida.

8. PIIRKONDLIK JA ALLPIIRKONDLIK MÕJU

Piirkonnas lahtirulluvad dramaatilised sündmused ei pruugi seal levida ühtlaselt ja muutuste mõju võib märkimisväärselt varieeruda. Piirkondliku mõõtme tähtsus on suurenenud ja negatiivsete mõjude leevendamisel on tähtis piirkondlik koostöö.

Enam kui kunagi varem tähendab piirkonna muutuv dünaamika seda, et olulisemaks muutuvad kiired edusammud seoses **Lähis-Ida rahuprotsessiga**. EL peaks tegema partneritega tihedat koostööd ka selleks, et aidata neil ellu viia piirkonna poliitilisi ja ühiskondlikke muutusi. Türgil saab eelkõige olema täita tähtis roll nii olulise piirkondliku osalejana kui ka valdavalt moslemitest elanikkonnaga riigina, kus on tungivalt tarvis edendada mitmeparteilist demokraatiat.

Värske lähenemisviis piirkonna olukorrale nõuab, et sellesse integreeritaks Barcelona protsessi ja Vahemere Liidu positiivsed elemendid. Kõige tulemuslikumaks osutunud piirkondlikku koostööd tehti projektide puhul, millel olid konkreetsed positiivsed tulemused keskkonna, energeetika, transpordi, kaubanduse ja sotsiaalse dialoogi vallas.

Hoogustada tuleks piirkondlikku majanduslikku integratsiooni. EL toetab projekte, millega edendatakse vabamat kaubavahetust piirkonna riikide vahel, regulatiivset ühtlustamist, majanduse juhtimise tugevdamist ja piirkondliku kaubavahetuse suurendamiseks vajalikku taristut.

Vahemere Liidu rajamise taga oli positiivne idee: kõrgetasemeline partnerlus Vahemere kahe kalda vahel. Samas tuleb tunnistada, et selle tegevus ei ole andnud oodatud tulemusi. Vahemere Liidu potentsiaali realiseerimiseks tuleb seda reformida. See peab rohkem toimima katalüsaatorina, mis toob riigid, rahvusvahelised finantsasutused ja erasektori kokku konkreetsete projektide juurde, mis loovad piirkonnas nii vajalikke töökohti, innovatsiooni ja majanduskasvu. Vahemere Liit peaks aitama luua õiged tingimused Lähis-Ida rahuprotsessi edenemisele, kuid üks ei tohiks siiski teisest sõltuda. Partnerriikide kõnealustes projektides osalemise suhtes võiks kohaldada muutuva geomeetria põhimõtet vastavalt nende vajadustele ja huvidele. Kõrge esindaja ja komisjon on valmis täitma Lissaboni lepingust tulenevat suuremat rolli Vahemere Liidus.

9. ELi RAHALINE TOETUS

- Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahendi kahepoolsete programmide ümbersuunamine
- Lisavahendite eraldamine

Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahendi raames on praegu 2013. aasta lõpuni meie lõunapoolsete naaberriikide toetamiseks ette nähtud ligikaudu 4 miljardit eurot. Suurim osa kõnealusest abist antakse kahepoolsete abiprogrammide kaudu. Ehkki mitme käimasoleva või kavandamisel oleva programmi puhul võetakse arvesse partnerluse kolme põhimõtet, nõuab piirkonnas viimasel ajal aset leidnud muutuste ulatus ELi abi ulatuslikku analüüsi ja võimalik et ümberkavandamist koostöös partnerriikidega.

Olema juba nii Tuneesiale kui ka Egiptusele selgeks teinud, et oleme valmis hoolikalt kaaluma meie 2011.–2013. aasta kahepoolsete programmide (vastavalt 240 miljonit ja 445 miljonit eurot) täielikku ümberkavandamist, et tulemuslikumalt reageerida praegustele probleemidele ja tagada, et meie reaktsioon vastab riikide õiguspärastele püüdlustele. Üldisemalt analüüsitakse terves piirkonnas programme tihedas koostöös ja partnerluses sihtriikidega. Kutsume liikmesriike üles teostama oma kahepoolsete programmide samasugust analüüsi, et saavutada ELi abi maksimaalne mõju. Praeguses eelarveolukorras arvame ka seda, et toimunud sündmused nõuavad enneolematuid jõupingutusi, et liikmesriikide ning ka ELi püüdlusi maksimaalselt kooskõlastada ja saavutada nende järjepidevus. Samuti taotleme jätkuvalt ka maksimaalset suhtlemist ja kooskõlastamist rahvusvaheliste finantsasutustega.

Esimene samm partnervalitsuste aitamise (reformide ja sotsiaalmajandusliku arengu kindlustamisel) toetamisel on abi analüüs ja ümberkavandamine. Ehkki vajaduste sisukas hindamine ei ole veel võimalik, nõuab reformiprotsess märkimisväärset toetust. Seda eraldatakse praegusest ELi eelarvest[1].

Eraldi tähelepanu pööratakse ka sellele, et soodustada ELi erasektori investeeringuid Vahemere lõunapiirkonda. Selleks ergutab komisjon jätkuvalt laenude võtmist EIP Euroopa – Vahemere piirkonna investeerimisvahendist ja muudest rahvusvahelistest finantseerimisasutustest naabruspoliitika investeerimisvahendi kaudu, millest eraldatakse

[1] 2007.–2013. aasta mitmeaastase finantsraamistiku rubriigist 4, kaasa arvatud vajaduse korral paindlikkusinstrumendist ja hädaabireservist.

toetust taristuinvesteeringuteks ja erasektori arendamiseks[2]. **Võttes arvesse komisjoni märkimisväärset panust naabruspoliitika investeerimisvahendisse, kutsutakse ka liikmesriike üles kõnealust vahendit täiendama.**

Selliste rahastamisvahendite kaudu toetatavatele välismaistele erasektori otseinvesteeringutele tuleks tagada tugev investeeringute kaitse. Komisjon näeb Vahemere lõunapiirkonda investeerimisest huvitatud Euroopa ettevõtjatele ette teabevahendi ja töötab nende jaoks välja investeeringute kaitse raamistiku.

Lisaks võib mõnes riigis osutuda vajalikuks makromajanduslik abi, sest tulenevalt kriisi mõjust kaubandusele, investeeringutele ja turismivoogudele ning kodumaise tootmise häirumisest seistakse silmitsi **lühiajaliste raskustega**. Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riigid saavad **ELi makromajanduslikku finantsabi**, kui neil on olemas Rahvusvahelise Valuutafondi laenuprogramm ja tingimusel, et välisabi vajadus on kinnitatud.

10. JÄRELDUSED

Need on esimesed ettepanekud uue partnerluse loomiseks, et toetada muutusi Vahemere lõunapiirkonnas. Vahetu ja lühiajalise abiga peaks kaasnema pikaajaline toetus, kui iga riik on valmis osutama, millised on tema vajadused oma ELi partneritelt.

Euroopa Liidul endal, olles samal ajal nii demokraatlike liikmesriikide ühendus kui ka rahvaste liit, on tulnud ajaloolisi tõkkeid ületada. Selle eduloo tegid võimalikuks lootuse triumf hirmu üle ja vabaduse triumf repressioonide üle. Seetõttu mõistetakse ELis väga hästi lõunapoolsete naaberriikide elanike püüdlusi. EL soovib neid toetada tõelise demokraatia ning rahumeelsete ja jõukate ühiskondade loomisel. Iga riik ja rahvas valib muidugi oma raja ja teeb oma valikud. See otsustusõigus kuulub neile ning meie asi ei ole lahendusi peale suruda. Käesolev teatis rõhutab ELi otsust neid riike toetada teel parema tuleviku poole.

---

[2] Naabruspoliitika investeerimisvahendi potentsiaal vahendite võimendamisel on tohutu. 2007.–2010. aastal võimendati heakskiidetud projektidele eraldatud naabruspoliitika investeerimisvahendi toetusi seitsmeteistkordselt. Eesseisvatel aastatel peaks seda võimalust kasutama veelgi ulatuslikumalt.

I lisa. KASUTATUD MÕISTED

Assotsieerimisleping

Assotsieerimislepinguga reguleeritakse Euroopa Liidu (EL) ja kolmandate riikide lepingulisi suhteid. Sellega võib edendada korrapärase dialoogi ja tihedate suhete loomist või tugevdamist poliitika- ja julgeolekuküsimustes, kaupade, teenuste ja kapitaliga kauplemise järkjärgulist liberaliseerimist, majandusliku ja sotsiaalarengu ning piirkondliku majandusintegratsiooni soodustamiseks tehtavat majanduskoostööd ning sotsiaalset, kultuurilist ja inimõiguste alast dialoogi. Assotsieerimislepingute sõlmimise õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 217. Euroopa Liidu lepingu artikli 8 lõikes 2 on eriviide lepingutele naaberriikidega.

Nn edasiarendatud staatuse saavutamine assotsieerimislepingu raames toob kaasa poliitilise koostöö tugevnemise, uued võimalused majandus- ja kaubandussuhetes, õigusnormide järkjärgulise lähendamise ning tihedama koostöö teatavate Euroopa ametite ja programmidega.

Laiaulatuslik ja põhjalik vabakaubanduspiirkond (DCFTA)

Vabakaubanduslepingud on laiaulatuslikud, sest need hõlmavad suurt hulka kaubandusküsimusi. Nende eesmärk on kaotada õigusnormide lähendamise kaudu tõkked, mis takistavad lisaks riigipiiridele kaubandust. See võimaldab laiendada või osaliselt avada ELi siseturgu kolmandatele riikidele. Praegu pakutakse vabakaubanduslepinguid ainult Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riikidele.

Euroopa naabruspoliitika (ENP)

Komisjon tegi ettepaneku naabruspoliitika loomiseks 2003.–2004. aastal, et laienenud ELil oleks poliitiline raamistik, mille alusel tihendada ja süvendada suhteid oma 16 lähima naabriga (Alžeeria, Armeenia, Aserbaidžaan, Egiptus, Gruusia, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko, Moldova, Palestiina okupeeritud alad, Süüria, Tuneesia, Ukraina ja Valgevene), selleks et vältida 2004. aasta ajaloolisest laienemisest eemale jäänud naaberriikide kõrvaletõrjumise ohtu ja tugevdada ühist heaolu, stabiilsuse ja turvalisuse ala. 2011. aasta aprillis on kavas võtta vastu naabruspoliitika läbivaatamist käsitlev dokument.

Euroopa naabruspoliitika tegevuskavad

Tegevuskavade üle peetakse läbirääkimisi iga riigiga eraldi ning need on individuaalsed ja lähtuvad asjaomase riigi vajadustest ja suutlikkusest ning tema ja ELi huvidest. Üheskoos määratakse kindlaks lühiajalised ja keskmise pikkusega (3–5 aastat) prioriteedid, mille kaudu saavutada kavandatavad poliitilised ja majandusreformid. Tegevuskavad hõlmavad poliitilist dialoogi ja poliitilisi reforme, majanduslikku ja sotsiaalkoostööd ja -arengut, kaubandusküsimusi ning turu- ja õigusnormide reformi, justiits- ja siseasjades tehtavat koostööd, valdkondlikke küsimusi (nt transport, energeetika, infoühiskond, keskkond, teadusuuringud ja arendustegevus) ning inimõõdet (inimestevahelised suhted, kodanikuühiskond, haridus, tervishoid). Vastutasuks nimetatud reformide elluviimise eest pakutakse tihedamat kaasamist Euroopa programmidesse ja võrkudesse, mis suurendab saadavat abi ja parandab turulepääsu.

Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahend (ENPI)

Alates 2007. aastast antakse naabruspoliitikaga hõlmatud riikidele ja Venemaale abi Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahendist, mis toetab nii naabruspoliitika tegevuskavades kokku lepitud prioriteete kui ka strateegilist partnerlust Venemaaga ning asendab varasemad idapoolsetele naaberriikidele ja Venemaale ning Vahemere piirkonna naaberriikidele suunatud rahastamisvahendid.

Barcelona protsess

Barcelona protsess on poliitiline raamistik, mille võtsid 1995. aastal vastu tolleaegse 15 ELi liikmesriikigi ja 14 Vahemere piirkonna partnerriigi välisministrid ning mis paneb aluse Euroopa – Vahemere piirkonna partnerlusele, millest on praeguseks kujunenud välja Vahemere Liit. Partnerlusel oli kolm põhitelge: poliitiline ja julgeolekualane dialoog, majandus- ja finantspartnerlus ning sotsiaalne, kultuuriline ja inimestevaheline partnerlus. Kui 2004. aastal võeti vastu Euroopa naabruspoliitika, muutus Barcelona protsess ELi ja Vahemere piirkonna partnerriikide mitmepoolse dialoogi ja koostöö läbiviimise vahendiks, mis täiendab põhiliselt naabruspoliitika raames ja iga riigiga sõlmitud assotsieerimislepingu alusel toimuvaid kahepoolseid suhteid.

Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu (FEMIP)

Rahastu ühendab endas ELi eelarvest tagatud Euroopa Investeerimispanga laene ja muid investeerimispanga teenuseid Vahemere piirkonna partnerriikide majandusarengu ja integratsiooni toetamiseks. Kaks prioriteetset tegevusvaldkonda on erasektori toetamine ja investeerimist soodustava keskkonna loomine.

Euroopa Investeerimispank (EIP)

Euroopa Investeerimispank on Euroopa Liidu finantseerimisasutus. Selle osanikud on ELi 27 liikmesriiki, kes märgivad ühiselt panga kapitali. Panga ülesanne on pakkuda investeerimisprojektide toetamiseks pikaajalist rahastamist. ELi-siseselt aitab pank kaasa ELi poliitiliste eesmärkide täitmisele järgmistes valdkondades: väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, ühtekuuluvus ja lähendamine, kliimamuutuse vastane võitlus, keskkonnakaitse ja jätkusuutlikud kogukonnad, jätkusuutlik, konkurentsivõimeline ja turvaline energeetika, teadmistepõhine majandus ning üleeuroopalised võrgud. Väljaspool ELi tegeleb pank 150 riigis ELi väliskoostöö ja arengupoliitika rahastamissamba rakendamisega (erasektori ja infrastruktuuri arendamine, energiavarustuse kindlus ja jätkusuutlik keskkonnapoliitika).

Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank (ERBD)

Pank rajati 1991. aastal vastuseks Kesk- ja Ida-Euroopa poliitikas ja majanduses aset leidnud suurtele muutustele. Tegu on rahvusvahelise finantseerimisasutusega, mis toetab projekte Kesk-Euroopast kuni Kesk-Aasiani, investeerides peamiselt erasektorisse, mille vajadusi turg ei suuda täielikult katta, et soodustada üleminekut avatud ja demokraatlikule turumajandusele. Hiljuti on panga tegevusulatust laiendatud ka Türgile.

FRONTEX

FRONTEX on Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur. See sõltumatu eriagentuur asub Varssavis ja juhib liikmesriikide operatiivkoostööd piirijulgeoleku alal.

Magrib

Laiemalt hõlmab see nimetus viit Põhja-Aafrika riiki (Maroko, Alžeeria, Tuneesia, Liibüa ja Mauritaania, lisaks vaidlusalused Lääne-Sahara alad), kuid sagedamini viidatakse sellega Alžeeriale, Marokole ja Tuneesiale.

Mašrik

See nimetus hõlmab Egiptusest idas ja Araabia poolsaarest põhjas asuvaid riike (Jordaania, Liibanon, Süüria ja Palestiina okupeeritud alad), kuid sageli viidatakse sellega ka Egiptusele.